

*Олеся Іванівна ДЗИРА,
кандидат історичних наук,
науковий співробітник відділу
зарубіжної україніки НБУВ
(Київ)*

ПІСЛЯРЕВОЛЮЦІЙНА ПОЛІТИЧНА ІМІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ДО КАНАДИ: ІСТОРИКО-БІОГРАФІЧНИЙ ВИМІР

У статті зображено особливості другої хвилі імміграції українців до Канади з політичних мотивів, зокрема на прикладі біографії В. Босого. Визначено його місце в часи Української революції 1917–1921 рр. і роль у суспільно-політичному житті діаспори у міжвоєнний період.

Ключові слова: Українська революція 1917–1921 рр., політична імміграція, українці в Канаді, біографія В. Босого.

The peculiarities of the second wave of immigration of Ukrainians to Canada because of political reasons. The figure of W. Bossy is taken as an example for it. His place at the time of the Ukrainian Revolution of 1917–1921s and his role in the social and political life of the Diaspora in the interwar period is determined.

Keywords: The Ukrainian Revolution of 1917–1921, political immigration, Ukrainians in Canada, the biography of W. Bossy.

В статье отражены особенности второй волны украинской иммиграции в Канаду по политическим мотивам, в частности на примере биографии В. Босого. Определено его место во время Украинской революции 1917–1921 гг. и роль в общественно-политической жизни диаспоры в межвоенный период.

Ключевые слова: Украинская революция 1917–1921 гг., политическая иммиграция, украинцы в Канаде, биография В. Босого.

Події Української революції 1917–1921 рр. були однією з причин масового відтоку населення за кордон, названого другою хвилею

еміграції. Міжвоєнна імміграція українців до Канади розглядається переважно як заробітчанська, однак і політичний сегмент мав у ній місце. У поданій нижче статті політична імміграція до Канади показана через призму життя і діяльності В. Босого, офіцера Легіону Українських січових стрільців (далі — УСС) та Армії Української Народної Республіки (далі — УНР), голови консервативного гетьмансько-державницького об'єднання в Канаді. Відомості про його життя в історіографії досить обмежені й тезово представлені в кількох енциклопедіях [12; 14]. Особливості його діяльності у Канаді можна проаналізувати на матеріалах статей про гетьманський рух. Так, коротко історію руху в Канаді та США у ХХ ст. подано у тезах Л. Бея [1]. Побіжно діяльність «Січей» у Канаді в контексті вільнокозацького руху в українській діаспорі досліджено В. Бондаренком [2]. Про зв'язки «Січей» із Українською католицькою церквою у Канаді видано тези конференції І. Патараком [10]. Також основні етапи розвитку консервативного руху в Канаді, його пресових органів вивчені М. Марунчаком [8].

Метою нашої статті є проаналізувати віхи життя та діяльності учасника українських визвольних змагань 1917–1921 рр., засновника й очільника гетьмансько-державницької організації «Січ» у Канаді В. Босого.

Згідно з метою поставлено такі завдання: визначити місце В. Босого в подіях Української революції; з'ясувати його значення в громадському русі в імміграції в Канаді у міжвоєнний період.

Переселенський рух з українських земель між двома світовими війнами отримав назву другої хвилі української еміграції. Цей рух пояснюється низкою причин: 1) економічними; 2) соціальними; 3) політичними.

Політичні мотиви відіграли вагому роль у від'їзді українців за межі Батьківщини. Українці не хотіли бути меншовартісними громадянами поряд із окупантами. Вони відчували на собі політичний і національний гніт, дискримінацію української мови, культури, будучи у складі Польщі, Румунії та меншою мірою Чехословаччини. До цього також спонукала поразка у національно-визвольних змаганнях в Україні в 1917–1921 рр. і, як наслідок, встановлення радянської влади на більшій частині українських територій. Учасники боротьби за незалежність через загрозу більшовицького терору вже не мали змоги залишатись на теренах Батьківщини.

На території українських земель у складі Румунії уряд запровадив політику румунізації корінних мешканців. Щоб убезпечити себе від їх спротиву, владні кола проводили в регіонах компактного роз-

селення українців арешти серед священників, учителів, селян; встановили жорсткий контроль за «підозрілими українцями», розпочали заміну українських фахівців на роботі в адміністраціях, школах, університетах тощо на румунських; українську мову дозволяли лише в побутовому вжитку [13, с. 69–73]. Навіть у церквах богослужіння велося румунською мовою. Українців не висвячували на священників. Буковинську православну архідієцезію перейменували на румунську на конгресі у 1921 р. [11, с. 15–20].

Репресії розпочалися і на українських землях у складі Польщі після державного перевороту 1926 р. і приходу до влади Ю. Пілсудського. До в'язниці було кинуте 6 тис. українців, 50 тис. чол. загинуло і 1 тис. чол. поранено. Така політика правлячих кіл Польщі налаштовувала проти себе українське автохтонне населення [7, с. 53]. Отже, для частини активних учасників Української революції, борців за українську незалежність можливості перебувати на теренах Батьківщини були обмеженими.

Таким чином, економічна, соціальна, політична ситуація в Україні після Першої світової війни, ліквідації УНР, ЗУНР, розчленування західноукраїнських земель між Польщею, Чехословаччиною, Румунією спричинили масову хвилю еміграції українців.

Мотиви еміграції визначили і її характер. Це була вже не суто заробітчанська еміграція, а й політична. Загалом друга хвиля еміграції до Канади більшою мірою складалася з працівників у сфері сільського господарства. Це обумовлювалось як економічними мотивами при переселенні, так і законодавством Канади. Хоча селяни та робітники домінували, другий потік іммігрантів був також представлений політичними емігрантами та ветеранами війни за незалежність 1917–1921 рр. Отже, серед іммігрантів другої хвилі еміграції зустрічаємо колишніх вояків і старшин Української армії, службовців державного апарату, вчителів, науковців, представників інтелігенції, промисловців, людей вільних професій, великих і середніх землевласників і членів їхніх родин, торговців, священнослужителів і підприємців. Серед них були відомі провідники українських визвольних змагань, причому деякі вигнанці залишились там на постійно. До таких осіб, зокрема, належить постать учасника Української революції Володимира Босого (1899–1979).

Народився В. Босий 21 травня 1899 р. у с. Ясель Сяноцького повіту на Лемківщині (нині на території Підкарпатського воєводства, Польща)¹ у робітничій сім'ї. Батько — залізничник Яцько Босий із с. Коровиця Голодівська Чесанівського повіту в Галичині, дід — віт того

¹ У 1947 р. мешканці села були депортовані під час операції «Вісла».

ж села. Мати — полька Анна Мощинська з с. Блажкова біля Ясла. З її ініціативи В. Босого хрестили як католика, але, коли хлопчик підріс, батько перехрестив його як греко-католика. Цікаво, що Володимир довго не знав української мови, оскільки вдома родина спілкувалися польською, а в 1905 р. він пішов до польської «Народної школи».

У 1907 р. сім'я переїжджає до Перемишля, а у 1910 р. — у передмістя, де батьки орендують землю та займаються сільським господарством. Тільки тоді В. Босий вступає до української гімназії та починає вчити рідну мову. З 3-го класу його виганяють за погану поведінку, і хлопцеві доводиться до поновлення в школі цілий рік працювати вдома на господарстві. Він ще з дитинства мріяв про військове життя та без великої охоти займався шкільною наукою. Перемишль був осідком корпусної та фортечної команди, і ця атмосфера захопила Володю [9, арк. 9–11].

У рік початку Першої світової війни В. Босий вступив до пласту-нів, які допомагали пораненим. Одного разу він поїхав із хворими до Ярослава, а оскільки в цей час Перемишль взяли росіяни, то додому вже не повернувся. З цього моменту починаються воєнні пригоди підлітка. Спочатку він потрапляє до градчанських казарм для біженців у Празі, проте згодом переїжджає до батьків, які перебували в Годоніні в Моравії, й починає працювати на цегельні, а потім — на тютюновій фабриці. У 1915 р. повертається до Перемишля та продовжує навчання у 4-му класі гімназії. У 1916 р. посеред 5-го класу кидає гімназію та їде з друзями до Львова, щоб вступити до Легіону УСС. Однак, не пройшовши мобілізаційну комісію, повертається у вересні 1916 р. до гімназії, щоб закінчити 5-й клас.

У 1916–1917 рр. працював телеграфістом на залізничній станції Перемишль-Бакончиці. У березні 1917 р. мобілізований до війська. Щоб стати офіцером, В. Босому вже у Відні довелося доучитись у 6-му класі гімназії та пройти офіцерські курси. Після навчання він їде з 34-м полком ландверу на південний фронт до Італії. Там, маючи непорозуміння зі своїм командуванням, пише рапорт на повернення до усусусів. Його вимогу задовольняють. В УСС він стає підхорунжим, оскільки в австрійській армії був кадетом-аспірантом [9, арк. 12–21].

Із розпадом Австро-Угорщини, з 3 на 4 листопада «під Львовом почалися бої. Мені віддано чету січовиків... Та чета називалась 48-ю сотнею... Я з хор. Каратницьким і іншими пішов добувати Головний залізничний дворець», — повідомляє юнак [9, арк. 23]. Це був перший бій В. Босого з поляками. «Я не мав ніякої ненависти до них», — писав він у своїх спогадах [9, арк. 23], оскільки і сам був наполовину поляком. У листопадових боях В. Босого було контужено, він зламав ребро і потрапив до госпіталю. Після зайняття Львова поляками 23 листо-

пада 1918 р. українських старшин прямо з лікарні відвезли до Кракова. На вокзалі В. Босому вдається втекти, після чого він приходить до тітки, що жила в місті. Різними та складними шляхами В. Босий повертається на Україну і стає хорунжим УСС, а у січні 1919 р. — кавалеристом у полку майора О. Ремера. Перебуваючи з полком у Тернополі, знайомиться зі своєю майбутньою дружиною — українкою Марією Рушак, донькою завідувача магазину на залізниці [9, арк. 24].

«Я не переймався „будівництвом” української держави в Галичині», — згадує юнак період, коли був закоханий і залицявся до М. Рушак [9, арк. 24]. Та згодом докори сумління змусили його вступити до залоги Тернополя, яка ввійшла до складу 18-ї бригади Української Галицької армії (далі — УГА). З цієї бригадою командир чоти В. Босий переходить Збруч, іде на Проскурів (нині м. Хмельницький) і Кам'янець (нині м. Кам'янець-Подільський). У Кам'янці знайомиться з петлюрівцем І. Сіяком на прізвисько «Бистрин» (командир «Окремого залізного загону Армії УНР імені отамана Івана Бистрина») і переходить до його загону, ставши сотником. Так В. Босий опиняється в лавах Армії УНР. Однак, не знайшовши спільної мови з І. Сіяком, найближчим часом повертається до УГА. Мешкаючи у казармах разом із хворими на тиф, В. Босий і М. Рушак також не уникли зараження.

У період більшовицького наступу на Вінницю [9, арк. 25–28] В. Босий відступає з армією в район с. Чечельник. «Був місяць березень. Українські Галицькі частини думали зберегти свою цілість хорой Армії — злукою з Більшовиками. Так і сталося», — згадує В. Босий [9, арк. 29]. Тоді він переходить до 2-ї бригади Червоної Української Галицької армії (далі — ЧУГА) як помічник «політкома» та їде до Жмеринки. Та невдовзі галичани бунтують проти більшовиків і з'єднуються з С. Петлюрою. Як результат, В. Босий знову потрапляє до Армії УНР і стає військовим цензором в м. Могилеві. Його відсилають на чолі військової делегації до Ланцута, де був табір інтернованих наддніпрянців, із почесною місією домовитись про ліквідацію цього табору й переїзд військових до Могилева. Після спроби домовитися з поляками В. Босий у липні 1920 р. переїжджає до Львова, у той час як його дружина залишається в Тернополі зі своїми батьками.

Побоюючись, що за службу в УГА він може опинитись у таборі для військовополонених, В. Босий планує потрапити до штабу 6-ї дивізії Армії УНР. Щоб отримати необхідні фальшиві документи, він зв'язується з 27-м відділом польської дефензиви (контррозвідки) у Львові, де обмовляє своїх побратимів з Армії УНР, говорячи, що вони можуть перейти на сторону більшовиків [9, арк. 30–38]. «Я обезпечився добрими документами від Стембальського і мав одну легітиміацію виставлену на назвисько «Дубовий», — зазначає В. Босий [9, арк. 38].

До честі В. Босого зауважимо, що, налагодивши зв'язки з керівником 27-го відділу Стембальським, він не раз допомагав своїм побратимам у справі оформлення документів. 1 січня 1921 р. йому видано «документи звільнення зі штабу 6-ої Армії», бо Армію УНР розбито, а її військових розкидано по таборах Польщі [9, арк. 41].

14 січня 1921 р. Володимир обвінчався з Марією Рушак у Тернополі. Повернувшись до мирного життя, В. Босий захотів стати народним учителем у Польщі і 3 жовтня 1921 р. склав потрібний для цього іспит у Львові. З цього моменту він влаштовується на роботу у чоловічу семінарію, а згодом вступає до Люблінського університету та переїжджає до с. Радлін під Любліном, де стає директором трьохкласної школи.

У вересні 1922 р. В. Босий отримує свідоцтво про закінчення гімназії, однак уже у травні 1923 р. за покликом серця стає студентом Львівського таємного українського університету [9, арк. 41–45]. «Тепер з цілою свідомістю покидаю се погане кодрло Польське, котре нищить мі нарід», — пояснював своє рішення В. Босий [9, арк. 46]. Переїхавши до Перемишля, він очолив перемишльську секцію Українського студентського союзу, до складу якої входило близько ста членів, і заснував у себе вдома студентську бібліотеку. У цей час В. Босий знайомиться з роботами В. Липинського і захоплюється його ідеями. У грудні 1923 р. його було заарештовано за керівництво секцією студентського союзу, однак практично відразу ж звільнено, причиною чого, на нашу думку, могли послужити зв'язки з дефензивою.

Через арешт Володимир із сім'єю виїжджає до Львова [9, арк. 46–47]. Отримує від Української військової організації завдання вбити польського поліцейського комісара, але через витік інформації не виконує його і навесні 1924 р. швидко емігрує до Канади [14].

Завдяки прихильникам монархічних ідей у травні 1924 р. у Торонто постає Канадська організація січових стрільців, головним старшиною якої стає В. Босий. Дозвіл на поширення своїх осередків об'єднання отримало від канадської влади в грудні 1924 р. Його діяльність підтримувала греко-католицька церква. Про надання дозволу на функціонування клопотався єпископ Никита Будка, який дав своє благословення об'єднанню. Церква загалом поділяла консервативні погляди гетьманців, що визнавали її авторитет. Їх співпраця збільшила кількість парафій та зміцнила вплив греко-католицького духовенства [10, с. 224].

В. Босий листувався у справах «Січей» з О. Назаруком та їздив на зустріч із ним до США 2 вересня 1924 р. і домовився об'єднати «Січі» у Канаді з «Січами» в США під проводом головного отамана в Чикаго [9, арк. 48]. На нашу думку, важливість цього рішення по-

лягала ще й у тому, що завдяки О. Назаруку січова організація у США визнала П. Скоропадського законним гетьманом-монархом України та, як результат, це підтримала й січова організація в Канаді. Уже 2 листопада 1924 р. у Детройті С. Гриневецьким, засновником і головою «Січі» в США, та В. Босим було підписано Грамоту Злуки обох січових північноамериканських товариств із центром у Чикаго. Відтоді консервативне об'єднання в Канаді прийняло назву «Січова організація українців області Канади», а В. Босий став головним обозним. Повний текст Грамоти Злуки розміщено у виданні «Канадійська січ» за 7 березня 1925 р.

Отже, «Січ» сповідувала монархічні ідеї, у сфері політики тяжіла до консервативної партії та вважала визнання єдиного постійного глави держави запорукою припинення політичного хаосу серед українців. Вона мала на меті відновити на Батьківщині Українську гетьманську державу. Товариство формувало загони козаків, сотні на чолі з сотниками. Керівні інструкції організація отримувала від штабу П. Скоропадського у Берліні [10, с. 224].

У 1929 р. товариство було перейменовано на Канадійську січову організацію. Того ж року сталась ще одна важлива подія — розрив між канадськими та американськими консерваторами. Конфлікт тривав не довго і зв'язки були поновлені у 1930 р. Новим керівником «Січі» замість В. Босого став С. Можевський, а в 1932 р. — М. Гетьман [8, с. 60–62]. У 1934 р. «Січ» була реорганізована у Союз гетьманців державників (далі — СГД).

Січовики допомагали співвітчизникам в Україні. Повінь у Галичині стала причиною створення у 1927 р. Централі гетьманських Січей, що у співпраці з Українською католицькою церквою мала допомагати потерпілим від стихійного лиха [3, с. 280]. За три роки діяльності «Січі» створили свої осередки майже по всій Канаді. Так, на початку 1927 р. організація налічувала 21 сотню з понад 500 «козаками». Але з часом їх вплив на українську спільноту зменшується, що було пов'язано з появою таких організацій, як Союз українців самостійників та Українське національне об'єднання, і приходом нового єпископа Василя Ладики, котрий з 1930-х рр. почав відсторонюватися від товариства [10, с. 224]. На 1930-ті рр. громадська організація нараховувала близько 50 відділів [15, р. 357].

«Січі» в Канаді функціонували за тим же принципом, що й галицькі «Січі», з яких вийшли УСС. Була це напіввійськова організація, члени якої дотримувались військової дисципліни, носили однострої, брали участь у канадських військових маневрах, мали свої літаки та льотні відділи. Канадська організація січових стрільців мала також жіночі відділи і власний Червоний хрест, де члени

жіночих відділів проходили свій «вишкіл», працюючи там як медсестри. Гетьманці видавали власний орган «Пробій», пізніше — «Канадійську Січ» [3, с. 280]. У 1924 р. В. Босий був відповідальним редактором тижневика «Пробій». На запрошення єпископа Никити Будки з листопада 1926 р. редагував «Канадійського українця», який підтримував Українську греко-католицьку церкву й партію консерваторів і тісно співпрацював із середовищем гетьманців-державників. Через прагнення «Канадійського українця» унезалежнити себе від різних політичних течій В. Босий у грудні 1927 р. покинув роботу в його редакції та став головним редактором у двотижневика «Канадійська Січ», перше число якого побачило світ 15 квітня 1928 р. Це був офіційний орган гетьманського руху в Канаді, що виходив до 1930 р. [8, с. 154–160]. Газета публікувала новини зі світу, з українського організованого життя в Канаді, статті та передруки з української літератури, поезії, історії. Спеціальне місце у ній відводилось питанням, пов'язаним із функціонуванням «Січей». Тут друкувалися накази, розпорядження, дозволи, заяви, звіти з діяльності окремих відділів тощо [4, с. 176].

Окрім редакторської роботи, В. Босий був автором брошур «Зелена скупщина: сценічна картина з життя чорногорців» (1923), «Українська дієцезіяльна Колегія св. Йосифа в Йорктоні» (1926), книг «Розвал Європи й Україна» (1933), «Монтреал під знаком України: (опис прийняття Гетьманського сина Данила в Монтреалі в днях від 27.XI. до 3.XII.1937)» (1938) тощо.

Поряд зі згаданою вище роботою В. Босий з літа 1925 р. працював учителем української мови в католицькій колегії святого Йосифа в Йорктоні «за старанням наших священників» [9, арк. 49], де мав нагоду поширювати січовий рух на заході країни. Тому вже на кінець 1926 р. у Саскачевані постає ряд січових осередків.

В. Босий також заробляв кошти, працюючи на відділ колонізації та імміграції *Canadian National Railways* до 1929 р. У 1931 р. він переїжджає з Йорктона до Монреаля, де з 1933 до 1949 р. працює шкільним інспектором від Монреальської католицької шкільної комісії у школах етнічних меншин [16] і при цьому захищає їхні освітні права. Хоч В. Босий і відійшов від керівних позицій у консервативному русі, він продовжує займатись ним на локальному рівні.

У 1937–1938 рр. основні центри консервативного руху Канади відвідав син П. Скоропадського Данило, котрий ще 16 травня 1933 р. був визнаний своїм батьком як законний правонаступник і голова гетьманського руху. Греко-католицькі парафії й канадські гетьманські осередки організували йому урочистий прийом. Д. Скоропадський виступив на урочистих прийомах у Канаді 41 раз [6]. Коли

27 листопада 1937 р. він приїхав до Монреалю (в товаристві тимчасового ад'ютанта по Канаді головного обозного СГД М. Гетьмана) у межах своєї поїздки по США і Канаді, його гостинно зустрічала родина Босих, яка запросила його на вечерю. В. Босий супроводжував гетьманича на різних заходах на його честь [5]. Гетьманич досягнув угоди з канадським урядом про створення військових формувань з українців у резерві армії [2, с. 163]. Однак його приїзд не зміг підняти популярність СГД. Тому союз продовжував залишатись нечисленним і, як наслідок, не мав достатнього впливу в діаспорі Канади.

У 1938 р. гетьманці надавали матеріальну допомогу Карпатській Україні [3, с. 280]. Гурт ентузіастів в Монреалі разом з В. Босим пробував видавати в 1939 р. двотижневий «орган фізичного вишколу і січового приспособлення серед українців в Канаді і Сполучених державах» під назвою «Січ». Із початком Другої світової війни «Січ» припинила своє існування. Її редактор В. Босий [8, с. 159–160, 181] пішов служити до канадської армії [16].

Таким чином, життєвий шлях В. Босого репрезентує емігрантську модель серед біографічних сценаріїв української інтелігенції, зумовлених історичними катаклізмами першої половини ХХ ст. У період Української революції 1917–1921 рр. В. Босий, як і більшість молодих патріотично налаштованих юнаків, вступає в лави січових стрільців, що в найближчому майбутньому входять до Української Галицької армії. Будучи четарем, Володимир ніс відповідальність за своїх підлеглих, брав участь у листопадових боях, відступав з армією за Збруч, переживав період створення й ліквідації ЧУГА і, як результат, входження частини галицьких військових до Армії УНР.

Відіграючи в подіях на теренах України посереднє значення, В. Босий змінює свій статус на канадській землі. Так, захопившись монархічними ідеями В. Липинського, він стає провідником українського консервативного руху в Канаді, засновником та головою гетьмансько-державницького об'єднання «Січ», метою якого було ідеологічно-політичне та фізичне виховання молоді й дорослого населення в рамках військової дисципліни. Гетьманці-державники прагнули відреставрувати в незалежній Україні гетьманат на чолі з П. Скоропадським чи його нащадками. В. Босий був редактором друкованих органів об'єднання — «Пробій», «Канадійська Січ». Він віддавав усі свої сили на громадське життя і заклав основи для майбутнього поширення гетьманських ідей у Канаді. У 1930 р. В. Босий залишає керівну посаду в організації, однак не прощається з громадською роботою і продовжує її виконувати на місцевому рівні. На початок Другої світової війни консервативний рух у Канаді все

більше занепадав, кількість його учасників зменшувалась, а разом з цим падав рівень їх активності.

Отже, на прикладі життя В. Босого у міжвоєнний період можна простежити процеси, що відбувались в роки післяреволюційної політичної імміграції до Канади, зрозуміти мотиви переселенського руху, проаналізувати нові можливості і поле діяльності таких же, як він, політичних іммігрантів, учасників національно-визвольних змагань.

1. *Бей Л.* Коротка історія Української гетьманської організації Америки [Текст] / Л. Бей // Вісник Київ. держ. лінгвістичного ун-ту. Серія: Історія. Економіка. Філософія. – Київ : Видавничий центр КДЛУ, 2000. – Вип. 4. – С. 295–321.
2. *Бондаренко В.* Значення вільнокозацького руху у громадсько-політичному житті української діаспори і збереженні національної ідентичності [Текст] / В. Бондаренко // Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті: сучасний вимір, проекція у майбутнє (у рамках Конгресу української діаспори): зб. мат. 3-ї Міжнар. наук.-практ. конф. (23–25 червня 2010 р., Львів). – Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2010. – С. 161–165.
3. *Боровик М.* Століття українського поселення в Канаді (1891–1991) [Текст] / М. Боровик. – Монреаль – Оттава : Укр. Могилянсько-Мазепинська академія наук (УММАН), 1991. – 485 с.
4. *Боровик М.* Українсько-канадська преса та її значення для української меншини в Канаді [Текст] / М. Боровик. – Мюнхен : Укр. вільний університет, 1977. – 341 с.
5. *Босий В.* Монреал під знаком України: (опис прийняття Гетьманського сина Данила в Монреалі в днях від 27. XI. до 3. XII. 1937) [Текст] / В. Босий. – Торонто : Укр. робітник, 1938. – 50 с.
6. *За Україну: опис подорожі вельможного пана гетьманича Данила Скоропадського до Злучених держав Америки й Канади (осінь 1937 – весна 1938) [Текст] / уложив Іван Ісаїв. – Едмонтон : Накладом Союзу гетьманців державників Америки й Канади, 1938. – 318 с.*
7. *Зубалій О. Д.* Історія української діаспори: навчальний посібник для студентів вузів [Текст] / О. Д. Зубалій, Б. Д. Лановик, М. В. Траф'як. – Київ : ІЗМН, 1998. – 148 с.
8. *Марунчак М. Г.* Історія українців Канади : у 2 т. [Текст] / М. Г. Марунчак. – Вінніпег : Накладом Укр. вільної академії наук в Канаді, 1991. – Т. 2. – 512 с.
9. Меморандум діяча Січових організацій в США і Канаді В. Босого до гетьманської управи в Берліні, до головної січової централі в Чикаго, до Східної Галичини стосовно своєї діяльності в 1914–

- 1924 pp., 1926 p. // Центральний державний архів громадських об'єднань України. Ф. 269 (Колекція документів «Український музей в Празі». Кінець XIX ст. – 1948 р.). Оп. 1 (1911–1948 pp.). Спр. 107. Копія. 53 арк.
10. *Патарак І.* Релігійний вплив на формування громадських організацій українців у Канаді до Другої світової війни [Текст] / І. Патарак // Матеріали Першої між нар. конф. з канадознавства, 26–28 лютого 2010 р., Чернівці. – Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2011 – С. 221–226.
 11. *Пігуляк І. М.* Українська православна церква в румунських ярмі і буковинці в Канаді [Текст] / І. М. Пігуляк. – Вінніпег : З друкарні «Українського голосу», 1927. – 32 с.
 12. *П'ядик Ю. В.* Босий Володимир [Текст] / Ю. В. П'ядик // ЕСУ / НАН України ; НТШ ; Ін-т енциклопед. досліджень НАН України ; Координаційне бюро Енциклопедії сучасної України НАН України ; співгол. ред. кол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, О. М. Романів ; відп. секр. ред. кол. М. Г. Железняк. – Київ : Державне головне підприємство республіканського виробничого об'єднання «Поліграфкнига», 2004. – Т. 3. – С. 383.
 13. *Рендюк Т. Г.* Українці в Румунії та румуни в Україні: проблеми минулого та сучасне становище [Текст] / Т. Г. Рендюк. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2011. – 293 с.
 14. Bosy Volodymyr [Electronic resource] // Internet encyclopedia of Ukraine / Canadian institute of Ukrainian studies ; managing ed. Roman Senkus. – Edmonton, 2007. – Access mode: <http://www.encyclopediaofukraine.com/display.asp?linkpath=pages%5CB%5CO%5CBosyVolodymyr.htm> (last access: 10. 07. 17). – Title from the screen.
 15. Canada's Ukrainians negotiating an identity / ed. By Lubomyr Luciuk and Stella Hryniuk. – Toronto – Buffalo – London : Published in association with the Ukrainian Canadian Centennial committee by University of Toronto press, 1991. – 510 p.
 16. Major Ukrainian collections in the National Archives of Canada [Electronic resource] / compiled by Myron Momryk. – 2002. – Access mode: <http://www.archives.gov.ua/Eng/ukrainian-collections.php> (last access: 10. 07. 17). – Title from the screen.

REFERENCES

1. Bei, L. (2000). *Korotka istoriia Ukrainskoi hetmanskoï orhanizatsii Ameriky* [Brief history of the Ukrainian hetman organization of America]. In *Visnyk Kyivskoho derzhavnoho lnhvistychnoho universytetu. Seriia: Istoriiia. Ekonomika. Filosofiiia* [Herald of the Kiev state linguistic university]. (Vol. 4, pp. 295–321). [In Ukrainian].

2. Bondarenko, V. (2010, June). *Znachennia vilmokozatskoho rukhu u hromadsko-politychnomu zhytti ukrainskoi diaspory i zberezheni natsionalnoi identychnosti* [Significance of the freekozak movement in public and political life of the Ukrainian Diaspora and preserving the national identity]. In *Diaspora yak chynnyk utverdzhennia derzhavy Ukraina u mizhnarodnii spilnoti: suchasnyi vymir, proektsiia u maibutnie (u ramkakh Konhresu ukrainskoi diaspory)* [Diaspora as a factor in affirming the state of Ukraine in the international community: a modern measuring, a project into the future (within the Ukrainian Diaspora congress)]: *collection of proceedings of the Third international scientific conference*. (Pp. 161–165). Lviv : Vydvo Nats. un-tu «Lvivska politehnika». [In Ukrainian].
3. Bosyi, V. (1938). *Montreal pid znakom Ukrainy: (opys pryniattia Hetmanskoho syna Danyla v Montreali v dniakh vid 27. XI. do 3. XII. 1937)* [Montreal under the sign of Ukraine: (the description of the levee of Hetman's son Danylo in Montreal in the days from 27. XI to 3. XII. 1937)]. Toronto : Ukrainyskyi robotnyk. [In Ukrainian].
4. Borovyk, M. (1991). *Stolittia ukrainskoho poselennia v Kanadi (1891–1991)* [The century of the Ukrainian settlement in Canada (1891–1991)]. Montreal ; Ottawa : Ukrainska Mohyliansko-Mazepynska akademiia nauk (UMMAN). [In Ukrainian].
5. Borovyk, M. (1977). *Ukrainsko-kanadska presa ta yii znachennia dlia ukrainskoi menshyny v Kanadi* [The Ukrainian and Canadian press and its significance for the Ukrainian minority in Canada]. Munich : Ukrainyskyi vilnyi universytet. [In Ukrainian].
6. Zubalii, O. D., Lanovyk, B. D. & Traf'iak, M. V. (1998). *Istoriia ukrainskoi diaspory: navchalnyi posibnyk dlia studentiv vuziv* [The history of the Ukrainian Diaspora: the educational manual for university students]. Kyiv : IZMN. [In Ukrainian].
7. Isaiv, I. (Comp.). (1938). *Za Ukrainu: opys podorozhi velmozhnogo pana hetmanycha Danyla Skoropadskoho do Zluchenykh derzhav Ameryky i Kanady (osin 1937 – vesna 1938)* [For Ukraine: the description of the journey of the nobleman hetmanych Danylo Skoropadsky to the United States of America and Canada (autumn 1937 – spring 1938)]. Edmonton : Nakladom Soiuzu hetmantsiv derzhavnykiv Ameryky i Kanady. [In Ukrainian].
8. Marunchak, M. H. (1991). *Istoriia ukraintsiv Kanady: u 2 t.* [The history of Ukrainians in Canada: in 2 vols.]. Vol. 2. Winnipeg : Nakladom Ukrainskoi vilnoi akademii nauk v Kanadi. [In Ukrainian].
9. *Memorandum diiacha Sichovykh orhanizatsii v SSHA i Kanadi V. Bosoho do hetmanskoi upravly v Berlini, do holovnoi sichovoi tsentrali v Chykhaho, do Skhidnoi Halychy ny stosovno svoiei diialnosti v 1914–*

- 1924 rr. [The memorandum of the member of the Sitch organizations in the USA and Canada W. Bossy to the Hetman's Council in Berlin, to the main Sitch Centre in Chicago, to Eastern Galicia concerning his activities in 1914–1924s]. (1926). The collection of documents «Ukrainian museum in Praha» (Fond 269, №1, Unit 107). Central state archives of public societies of Ukraine, Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
10. Patarak, I. (2011, February). *Relihiinyi vplyv na formuvannia hromad-skykh orhanizatsii ukrainsiv u Kanadi do Druhoi svitovoi viiny* [Religious influence on the formation of the Ukrainian public organizations in Canada before the Second World War]. In *Materialy Pershoi mizhnarodnoi konferentsii z Kanadoznavstva* [Proceedings of the First international conference on Canadian studies]. (Pp. 222–226). Chernivtsi : Chernivetskyi natsionalnyi universytet. [In Ukrainian].
 11. Pihuliak, I. M. (1927). *Ukrainska pravoslavna tserkva v rumunskim yarmi i bukovyntsi v Kanadi* [Ukrainian orthodox church in Romanian yoke and Bukovinians in Canada]. Winnipeg : Z drukarni «Ukrainskoho holosu». [In Ukrainian].
 12. P'iadyk, Iu. V. (2004). *Bosyi Volodymyr* [Bossy Walter]. In I. M. Dziuba, A. I. Zhukovskiyi, O. M. Romaniv (Eds.), *Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy* [Encyclopedia of modern Ukraine]. (Vol. 3, p. 383). Kyiv : Derzhavne holovne pidpriemstvo respublikanskoho vyrobnychoho ob'iednannia «Polihrafknyha». [In Ukrainian].
 13. Rendiuk, T. H. (2011). *Ukrainsi v Rumunii ta rumuny v Ukraini: problemy mynuloho ta suchasne stanovyshche* [Ukrainians in Romania and Romanians in Ukraine: problems of the past and the current situation]. Kyiv : Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy. [In Ukrainian].
 14. Bosy, Volodymyr [Electronic resource]. (2007). In Senkus, R. (Ed.), *Internet encyclopedia of Ukraine*. Edmonton. Access mode: <http://www.encyclopediaofukraine.com/display.asp?linkpath=pages%5CB%5CO%5CBosyVolodymyr.htm> (last access: 10. 07. 17). Title from the screen. [In English].
 15. Luciuk, L. & Hryniuk, S. (Eds.) (1991). *Canada's Ukrainians negotiating an identity*. Toronto ; Buffalo ; London : Published in association with the Ukrainian Canadian Centennial committee by University of Toronto press. [In English].
 16. Momryk, M. (Comp.) (2002). *Major Ukrainian collections in the National Archives of Canada* [Electronic resource]. Access mode: <http://www.archives.gov.ua/Eng/ukrainian-collections.php> (last access: 10. 07. 17). Title from the screen. [In English].

Стаття надійшла 19.07.2017 р.

Післяреволюційна політична імміграція українців до Канади: історико-біографічний вимір

Дзира О. І., кандидат історичних наук, науковий співробітник відділу зарубіжної україніки Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (Київ).

Українська біографістика = Biographistica ukrainica. – Київ, 2017. – Вип. 15. – С. 245–259.

У статті зображено особливості другої хвилі імміграції українців до Канади з політичних мотивів, у тому числі спричинені поразкою Української революції 1917–1921 рр. Події вимушеного переселення репрезентовано в історико-біографічному вимірі. Прикладом для цього взято постать активного учасника українських визвольних змагань, офіцера Легіону Українських січових стрільців та армії Української Народної Республіки, засновника й очільника гетьмансько-державницької організації «Січ» в Канаді, видавця та редактора її друкованих органів «Пробій», «Канадійська Січ», «Січ» та інших періодичних видань В. Босого. Визначено його місце в час Української революції 1917–1921 рр. і роль у суспільно-політичному житті діаспори в міжвоєнний період.

Ключові слова: Українська революція 1917–1921 рр., політична імміграція, українці в Канаді, біографія В. Босого.

Postrevolutionary political immigration of Ukrainians to Canada: historical and biographical measuring

Olesia Dzira, Candidate of Historical Sciences, Research Fellow of Department of Foreign Ukrainica of The Vernadsky National Library of Ukraine (Kyiv).

Ukrainian Biographistics = Biographistica Ukrainica. – Kyiv, 2017. – Vol. 15. – P. 245–259.

The peculiarities of the second wave of immigration of Ukrainians to Canada because of political reasons, including those caused by the loss of the Ukrainian Revolution of 1917–1921s is reflected in the article. The events of forced resettlement are represented in historical and biographical measuring. The figure of W. Bossy an active participant in the Ukrainian liberation struggle, an officer in the Legion of the Ukrainian Sich Riflemen and the Army of the Ukrainian People's Republic, the founder and the head of the hetmanite Sitch organization in Canada, the publisher and the editor of its printed organs «Probij», «Canadian Sitch», «Sitch» and other periodicals is taken as an example for it. His place at the time of the Ukrainian Revolution of 1917–1921s

and his role in the social and political life of the Diaspora in the inter-war period is determined.

Keywords: The Ukrainian Revolution of 1917–1921, political immigration, Ukrainians in Canada, the biography of W. Bossy.

Послереволюционная политическая иммиграция украинцев в Канаду: историко-биографическое измерение

Дзира О. И., кандидат исторических наук, научный сотрудник отдела зарубежной украиники Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского (Киев).

Українська біографістика = Biographistica ukrainica. – Киев, 2017. – Вып. 15. – С. 245–259.

В статье отражены особенности второй волны украинской иммиграции в Канаду по политическим мотивам, в том числе вызванные поражением Украинской революции 1917–1921 гг. События вынужденного переселения представлены в историко-биографическом измерении. Примером для этого послужила фигура активного участника украинского освободительного движения, офицера Легиона Украинских сечевых стрельцов и армии Украинской Народной Республики, основателя и руководителя гетманско-государственной организации «Сечь» в Канаде, издателя и редактора ее печатных органов «Пробой», «Канадийская Сечь», «Сечь» и других периодических изданий В. Босого. Определено его место во время Украинской революции 1917–1921 гг. и роль в общественно-политической жизни диаспоры в межвоенный период.

Ключевые слова: Украинская революция 1917–1921 гг., политическая иммиграция, украинцы в Канаде, биография В. Босого.